

← Forrige artikel

De var os

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 787

Del artikel: [f](#) [t](#) [in](#)

Henriette Harris

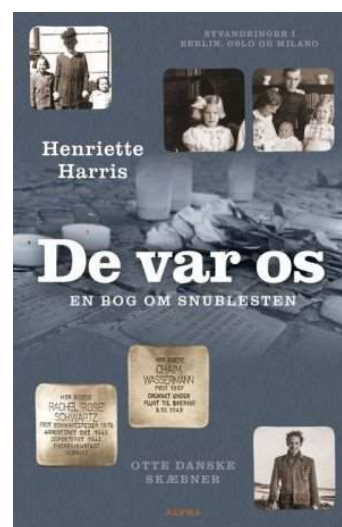
De var os. En bog om snublesten

Alpha Forlag. 344 sider. 299,95 kr.

Der er nu sat over 116.000 snublesten i Europa. De sættes for nazismens ofre. Antallet af snublesten vokser også her i landet, hvor de skaber eftertanke og minder os om de mange, der blev ofre for tysk terror og koncentrationslejre. Bogen følger blandt andet otte af de skæbner, der er sat snublesten for i Danmark

Af Michael Koch

Bogen var følelsesmæssigt meget svær og ubarmhjertig at komme igennem. Når man læser beretninger om krigen og de ulykkelige, der kom i tyskernes kløer, kan udfaldet været både godt og skidt. De arresterede kunne blive løsladt efter afhøring, eller de kunne blive sendt i koncentrationslejr, men overlevede måske. I denne bog gik det forfærdeligt galt for alle. Jøder og mange andre blev arresteret og ført bort. De kom i koncentrationslejr og så aldrig deres kære igen. Derfor barsk læsning, når det langsomt går op for læseren, at der ikke var en snert af held for de mennesker. Når det er sagt, så er der ganske få undtagelser, hvor der er sat snublesten for personer, der ikke omkom under krigen.

*Bent Melchior talte, og Gunter Demnig lyttede, da de tre første snublesten i Danmark blev sat foran synagogen i Krystalgade i København i juni 2019. Der var mere end 150 mennesker, der fulgte med.
Foto: Michael Altschul*

Men hvad er en snublesten? Det er et "Mahnmal", som oversættes bedst til mindesmærke. En snublesten er en produceret brosten med en indstøbt messingplade. På den står navn og data på den, som boede der, hvor stenen er sat. Der er altid kun én person på en sten, og den sættes lige foran indgangen til boligen, så man ikke kan undgå at lægge mærke til den. De kunne sagtens være behandlet med noget, så messingpladen ikke blev mørk og medtaget, men det er tanken, at de skal pudses. Der er organiseret pudsefolk mange mange steder. Med klude og pudsemiddel sørger de for, at alle sten står flot flere gange om året. Bliver de ødelagt af eksempelvis ekstremister, bliver der sat en ny. Desværre kan der være ventetid på at få sat en sten. Det fungerer sådan, at nye beboere, historisk interesserede, efterkommere eller lignende kan anmode om, at der sættes sten ved en given adresse. Så undersøges alt grundigt, og der samles så megen fakta og information som muligt om de mennesker, der skal have sat snublesten. Det er både for, at der skal være orden i tingene inden stenen sættes, men også fordi interesserede kan slå alle sten op på www.snublesten.dk. Det er overraskende så meget og godt, der er skrevet om folk, der har en snublesten. Her kan man også finde meget mere om organisationen og alle de sten, der er sat i udlandet.

Op til den 9. november, der er årsdagen for Krystalnatten i 1938, er der tradition for at pudse snublesten i Berlin. I Berlin ligger der overordentligt mange sten, og antallet vokser hele tiden. Der kan være års ventetid på at få sat nye sten. Foto: Henriette Harris

Et menneske er ikke glemt, før dets navn er glemt. Ordene er den tyske kunstner Gunter Demnigs. Han fik ideen til snublestenen i 1992 og de første Stolpersteine blev lagt i Köln i 1995. Antallet steg hurtigt, og nu ligger der mere end 116.000 snublesten i Europa. I Danmark har dygtige mennesker heldigvis kæmpet for, at vi herhjemme også ærer og husker ofrene for tyskernes barbari. Siden 2019 har den danske snublesten-organisation været i gang med at sætte sten. Med så mange sten sat, er det verdens største decentrale kunstværk. Ideen stammede fra et Talmud-citat om at mindes det enkelte offer, det konkrete menneske, der havde et helt og komplet liv, lige indtil forfølgelse og mord abrupt gjorde en ende på det.

I bogen følges otte af de mennesker, der er sat snublesten for i Danmark. Det er blandt andre det ældre ægtepar Salomon og Blume Becker, den unge Alex Eisenberg og modstandsmanden Tage Fox Maule. Forfatteren har talt med efterladte kilder og har interviewet de nærmeste pårørende. Kunstneren Gunter Demnig introduceres også gennem bogen, og i interviewet fortæller han om kunstværket, mindesmærket, som millioner af mennesker møder på deres vej.

Når det er sagt, at bogen var følelsesmæssigt svær at komme igennem, var det ikke en bog, anmelderen vil undvære at have læst. Bogen skal anbefales på det varmeste. Her er der ikke kun

indblik i de ulykkelige skæbner under 2. Verdenskrig. Bogen viser også hvor mange, som i Danmark og i resten af Europa gerne vil yde en indsats for at huske historien. Jøder, forfulgte eutanasi-ofre, modstandsfolk og politifolk, der blev tyskernes ofre, må ikke glemmes. De 135 danske sten vil garanteret blive til mange flere. "Hvis det er umuligt at forstå, er det nødvendigt at vide" citat af kz-fangen Primo Levi.

[Historie-online.dk, den 27. maj 2025]

← [Forrige artikel](#)

SE RELATEREDE ARTIKLER

VOGTERNE I HELVEDES FORGÅRD

RICHS OG RØDSPÆTTESKO

DEN FRANSKE SKOLE & TAVSHED BLEV MIN SANG

Foredrag i Den Gamle By

Den Gamle By satser med store navne på foredragskoncept, der skal bygge bro mellem fortid, nutid og fremtid - og mellem Danmark og verden

Herregårdenes Dag 2025

Når Herregårdenes Dag den 17. august afholdes for syvende gang, bliver der mulighed for at besøge hele 48 slotte og herregårde landet over.

Vikingeborgen Borgring

UNESCO-verdensarv åbner: Nyt vikingemuseum bringer Harald Blåtand til live med kunstig intelligens

